

Zajčja bólnica.

Daleč, daleč, v nekem velikem gozdu je živel palček s svojo ženico pálčico. Gost grm ob bistrem potoku bilo je njiju kraljestvo, in gnezdice mej

vejami njiju palača. Tu sta živela v vzpomládi, po leti in po jeseni, a po zimi sta se preselila blizu graščine na vrt necega čarovnika, ki se je znal s ptiči razgovarjati. Necega zimskega dne prileti palček na čarovnikovo okno, zapoje svoj er! er! er! in mu začne pripovedovati ovako:

Ko sem si pretečene vzpomladi iskal po gozdu gradiva za novo gnezdo, naletel sem v gostej šumi na zajčjo bólnico. To je čudna, prečudna hiša! Stene so od samih zajčjih glav, streha je pokrita s samimi zajčjimi ušesi, in vrata so od golih zajčjih reber. Radoveden, kakšna je ta prečudna hiša od znotraj, zmuzam se skozi luknjico v ravno tisto sobo, kjer so bili sami bolniki. Stopivši v sobo nisem se mogel dosti načuditi. Óne grde stene, ki se od zunaj vidijo od samih zajčjih črepinj in kostí, so od znotraj ravne, lepo pobeljene, in soba je uravnana takó, kakeršna vsaka bólnica biti mora. Ob steni viseča podoba nam kaže, kako človek na ražnji zajca peče. V kotu stojite dve vreči polni zelene detelje. Blizu vreč vidi se steklenica polna arnike, s katero se zdravijo rane. V sredi sobe stoji omara, okolo katere so sedeli ranjeni zajci in se to in óno razgovarjali.

„Dober dan!“ pozdravim zajce v sobo stopivši.

„Bog ga daj!“ odzdravijo mi zajci malo uplašeni.

„Jaz sem palček,“ predstavim se zajcem, „kakor vam je znano, sem kralj vseh ptic, ker sem se v ptičjem letanji najvišje vzdignil v zrak. Oprostite, prišel sem k vam, da vas v bolezní malo potolažim in vprašam, zakaj je ta hiša sezidana od samih zajčjih črepinj, ušes in kostí.“

„Ó palček dragi! zeló nam je všeč, da si nas obiskal,“ odgovori mi zajčji vratar. „Mi tebe užé dolgo poznamo. Kadar koli smo bežali pred lovcem, vselej smo se skrili v tvoj skromni grmiček. Ali, da preidem k stvari, vprašal me si, zakaj je ta bólnica sezidana od takó nenavadnega gradiva. Poslušaj me tedaj! Nekdaj — tega je užé dolgo dolgo — napovedali so vsi zajci tega svetá vojsko lovcem, ker nas tako neusmiljeno preganjajo in moré. Za malo časa po tej napóvedí se zberó vsi bojniki na bojnem polji ne daleč zunaj tega gozda. Našo vojsko je vodil naš kralj sam. Lovci so se borili s strelci in meči, a naši pradedi z debelim kamenjem. Bil je zeló hud in krvav boj. Naposled so se začeli lovci pred našo vojsko umikati. Ali glej nesreče! Našli so se ljudjé, ki so izumili puške. Tega orožja so se hitro poslužili tudi lovci in za malo časa so padli malo ne vsi zajci. Jedini naš kralj in njegovi izpremljevalci poskrili so se v to šumo. In da bi ostal večer spomin na to krvavo bitko, ukazal je naš kralj od kostí padlih zajcev sezidati to bólnico za bolne in ranjene zajce. Ta hiša nas opomina slavnega junaštva naših prádedov in nas izpodbuja k novemu ustanku za svobodo. Vidiš, to je zgodovina te zajčje bólnice.“

„Ali prosim vas, bolniki moji dragi, povédite mi, kako ste prišli tu sém?“ vprašal sem bolne zajce.

Na to mi začné pripovedovati zajec, ki je z obvezano glavo sedel ob koncu omare, nekako tako-le:

„Bilo je neke lepe, jasne noči, ko sem se vračal od svojega kuma preko te šume domóv. Polagoma ídoč, pridem pod hrast, pod katerim je ímel volk veliko pojédino; ženil se je z lisico in je obhajal ženitovanje. Ker sem bil vedno velik prijatelj vesele družbe, takój sem se pomešal med svate in vsedel za mizo. Debeli kum je bil medved. Ta jedini me je gledal po stráni, da-si me so vsi drugi gosti še dosti lepo sprejeli, čeravno nisem bil povabljen. Po kratkem razgovoru zagode osem maček na gosli, in gosti začnú plesati; med njimi tudi jaz. Debeli kum medved je plesal z nevesto lisico. Po nesreči

se je zgodilo, da sem stopil lisici malo na nogó. Lisica nato zeló zavpije, in medved me s svojo šapo (taco) tako neusmiljeno po glavi udari, da so mi pri tej priči izpadli vsi zobjé in jaz se zgruzim malo ne mrtev na tla. Gosti takój priskočijo k meni in me polivajo z mrzlo vodo, dokler se ne zavém. Takój po tem dogodku sem se podal v to bólnico, kjer se zdravim in jém turšično kašo kakor kak starec brez zobí. Glej, takó se godí nepovabljenim gostom.“

Komaj je ta to izgovoril, vstane iz kota drug hrómi zajec in podprevíš se ob dve palici, začne pripovedovati ovako :

„Bilo je po zimi ravno na Valentinovo zjutraj. V gozdičku blizu mojega ležišča zaslišim živahno petje različnih ptičic. Radoveden, zakaj so ptice tako vesele, tečem preko senožeti ravnim potem v gozd. In glej čuda! Vesele ptice so godovale Valentinov dan. Tu je bilo kolačev, pečenke, slaščice in polne čuture dobrega, starega vina. Vesele ptice me vzamejo takój v svojo družbo in mi ponudijo jesti in piti, kolikor sem sam hotel. Pa, ker nisem vaje vina piti, kmalu se takó upijanim, da ležem pod grm in zadremujem. V tem se nenadoma spusti name velik orel, začne me kljuvati in s svojimi ostrimi kremplji trgati meso z mojega levega stegna. Komaj sem ušel iz krempljev silovitega orla v gosti glogov grm, kjer sem se skríl v jamo pod korenje. Tukaj sem ležal dva cela dneva, a tretji dan me prinesó na nosilih moji prijatelji v bólnico, da si ranjeno nogo in stegno ozdravim. Glej, takó sem plačal svojo lakomost po jedi in pijači!“

„Poslušaj zdaj mene, kaj se je meni dogodilo,“ reče na to iz nasprotnega kota zajec, ki je prednjo nogo nosil oprto na robec. „Snež je bil zapadel do kolena. Do trave ni bilo mogoče; zatorej sem bil primoran skorjó glodati mladih cepičev na vrtu necega kmeta. S tem sem se dolgo hranil. Necega večera zopet idoč v kmetov vrt, vjamem se v nastavljeno past in — niti stopinje nisem mogel več dalje. Zjutraj pride gospodar ónega vrta in me odnese na pólu mrtvega v hišo. Mislil sem si, da me bodo živega odrli. Ali sreča za mene, da kmetje ne znajo zajčjega mesa v jed pripraviti, in takó sem ostal pri življenji. Nu, poslušaj, kaj sem moral še poprej prestati. Gospodar ónega nesrečnega vrta me odnese h kovaču, kateri mi je žarečo podkovo prikoval na to bolno nogo. „Da bode znal, kdaj je moje cepiče kvaril,“ rekel je kmet in me izpustil podkovanega. Od velike bolečine in od velicega strahú sem bežal kakor básen, dokler nisem pribežal tu sém, kjer mi je zdravnik z veliko težavo snél podkovo z bolne noge. Glej, kako je draga skorja mladih cepičev!“

„Vse to, kar ste do zdaj pripovedovali, ni še nič proti temu, kar je mene zadelo,“ začne pripovedovati zajec, ki je sedel pod podobo, visečo na steni. „Poslušajte me, naj vam povem! Mene je ujel grajski gozdar, ko sem bil še zeló mlad, in me podaril graščaku, kateri me je z mlekom in deteljo odhranil. Dobro se mi je godilo, ali moje življenje je bilo vendar v smrtnéj nevarnosti. Bil je namreč god graščakovega sina in v gradu je bila velika pojedina. Po kosilu so se gosti kratkočasili na vrtu. Graščakov sin se je rad kratkočasil z lovom, ali nikoli ni nič ustrelil. Da bi na ta dan svojega sina malo razveselil, ukaže graščak svojim slugam, naj me privežejo k starej hruški na vrtu, poleg katere je bil ogenj in tudi užé pripravljen raženj, bajé za mene ubozega zajca. Sluge me takój pripeljejo in privežejo k hruški, a

mladi graščak vzame nabito puško in poméri name. Pomislite, kako mi je zdaj bilo pri sreci. Od strahú nisem znal za samega sebe. Stari graščak in druga gospóda so komaj čakali, da bi padel. Puška póči, in jaz — živ in zdrav — pobrišem izpod drevesa. To se je pa zgodilo tako-le: Graščakov sin je prestrétil le vrh, na katerej sem bil prívezan, a mene ni zadel z nobenim zrnóm. Ko sem jaz to zapazil, takój udarim v beg ter sem srečno príbežal tu sém v to bólnico, kjer me zdaj moji továriši učé, kako se mi je treba čúvati lovecev in psóv.“

Nato poklekne mlad zajec pred podobo, na katerej je bilo videti zajca na ražnji, ter se s sklenenima rokama zahvali Bogu, da je njega obvaroval jednake nesreče.

„Z Bogom, bratje!“ vzdahne pri tej priči star zajec, ki je sedel na gorjem konci omare, in se zgruzil na tla. V tem lipu pristopijo vsi okolo njega in ga z mrzlo vodo tarejo, ali zamán; poginil je. Njegov brat, zdravnik v bólnici, britko se je razjokal nad njim in si solze brisal z belo ruto. Hude rane mu so naredili lovski psi, vsled katerih je moral rajnki tako naglo poginiti. Njegov sprevod je bil krasen; vsi zajci iz bližnjih krajev izpremili so ga do hladnega groba, ker je bil poštenjak ves čas svojega življenja. Po pogrebu so zajci sklenili, da se bodo zbrali in vse lovske pse pokončali. In res, zbrali so se pozneje vsi, ali kaj mislite, kje? — Pri pojedini nečega gospoda grofa pečení na mizi.

Ko je palček svojo pripovedko zvršil in zapel er! er! er! vzletel je v bližnji grm, kjer je bil domá. Stari čarovnik si je vse to zapisal in mene naprosil, naj tudi vam to povém v „Vrtei.“ *(Hrvatski napisal Kr. Kutin.)*

Razne stvari.

Drobtine.

(Posebni spomini meseca januarja.)

V 4. dan januarja 1797. leta je Valentin Vodnik začel izdajati „Novice Ljubljanske,“ ki so nehale 1800. leta.

V 5. dan januarja 1858. leta je umrl feldmaršal Radecki.

V 8. dan januarja 1819. leta je umrl Valentin Vodnik, buditelj slovenskega slovstva v Ljubljani.

V 9. dan januarja 1873. leta je umrl Napoleon III.

V 12. dan januarja 1746. leta se je poróдил pedagog J. H. Pestalozzi.

V 13. dan januarja 1773. leta se je Poljsko prvič razdelilo med Avstrijo, Rusijo in Prusijo.

V 14. dan januarja 1704. leta se je moral vsak Ljubljančan oborožiti, ker se je bilo bati prihoda Francozov.

V 17. dan januarja 1706. leta se je poróдил Benjamin Franklin.

V 19. dan januarja 1704. leta so Kranjci Štajercem na pomoč hiteli zoper ogerske ustajnike.

V 20. dan januarja 1348. leta je bil velik potres na Slovenskem, udrli se je jeden del Dobrača in mnogo gradov se je porušilo.

Kratkočasnice.

* „Glej, Marcek, to drevesce sem usadil na dan tvojega rojstva. Za nekoliko let bodeš užé jabolka trgal z